

sowej pracy politycznej na wsi i najbliższych zadań w rolnictwie. Jak wynika z treści postanowień, są one rezultatem obrad II głównej konferencji rolniczych spółdzielni produkcyjnych w Halle i złożonych przez W. Ulbrichta oświadczeń na tej konferencji w sprawie pomocy ze strony państwa i organizacji politycznych spółdzielniom produkcyjnym.

Postanowienia SED nawiązują do polityki nowego kursu, która wyznacza szczególne zadania rolnictwu. Zadania te rolnictwo powinno tym lepiej wykonać, ponieważ przeprowadzone zmiany ustrojowe w NRD, pomoc klasy robotniczej dla wsi, likwidacja wielkiej własności na wsi i dotychczasowe osiągnięcia rolnictwa stwarzają warunki dalszego rozwoju gospodarki na wsi.

Do zadań rolnictwa należy: zwiększenie produkcji nabiału, tłuszczów, mięsa, powiększenie stanu pogłowia, wykorzystanie rezerw materiałowych rolnictwa. Dla tego celu potrzeba: lepszej gospodarki ziarnem, uprawami, zaopatrzenia rolnictwa w produkty przemysłu chemicznego, lepszej gospodarki leśnej, podniesienia poziomu organizacji i pracy w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych, współpracy tych spółdzielni z chłopstwem pracującym na indywidualnych gospodarstwach. Dalej — należy lepiej wykorzystać rezerwy ziemi, zaopatrzyć wieś w narzędzia, maszyny i pomoce potrzebne w gospodarstwie, zacieśnić współpracę nauki

z rolnictwem. Szczególne obowiązki ciążyą na administracji państwowej, gospodarczej i technicznej, bez których pomocy wieś obyć się nie może. Toteż postanowienia z tej dziedziny określają dokładnie zadania poszczególnych administracji.

Końcowe postanowienia dotyczą pracy politycznej i oświatowej na wsi, a to w związku z potrzebą kontynuowania walki z wrogami ustroju, w szczególności z wrogami społecznej formy gospodarki na wsi. Praca w tej dziedzinie wymaga: jeszcze ściślejszej współpracy chłopów i robotników, podniesienia poziomu ideologicznego i politycznego wykształcenia chłopów, tworzenia ośrodków pracy i życia kulturalnego na wsi.

Likwidacja zarządu mienia radzieckiego w Niemczech. W związku z dokonaniem 31 grudnia 1953 r. nieodpłatnym przekazaniem na własność NRD 33 przedsiębiorstw radzieckich w Niemczech, zarząd mienia radzieckiego w Niemczech z dn. 1 stycznia 1954 r. zaprzestał swej działalności. Wszystkie zagadnienia, którymi zajmował się zarząd mienia radzieckiego w Niemczech, należą obecnie do kompetencji tych ministrów NRD, którzy sprawują kierownictwo przekazanych przedsiębiorstw.

Zarząd odszkodowań w Niemczech również zaprzestał swej działalności z dn. 1 stycznia 1954 r.

Edward Serwański

ZYCIE KULTURALNE

Utworzenie Ministerstwa Kultury NRD.

Na posiedzeniu Rady Ministrów NRD w dn. 7 stycznia 1954 r. uchwalono utworzenie Ministerstwa Kultury. Zgodnie z rozporządzeniem, nowe ministerstwo przejmuje dotychczasowe agendy komisji do spraw sztuki, państwowej komisji do spraw filmu i wydział oświaty dla dorosłych z Ministerstwa Oświaty. Przy ministerstwie tworzy się radę naukowo-artystyczną. Ministerstwo przejmuje również wydziały do spraw sztuki i upowszechnienia kultury okręgowych i po-

wiatowych rad, z tym zastrzeżeniem, że w większych ośrodkach miejskich i przedsiębiorstwach powstaną wydziały samodzielne.

Nadto rozporządzenie określa specjalne zadania ministerstwa. I tak: ma ono czuwać nad zachowaniem ideału humanistycznego całej twórczości kulturalnej, opiekować się związkami literatów, organizować pomoc w pracy ośrodków artystycznych, pilnować poziomu twórczości, jak i jej oblicza światopoglądowego, opiekować się sprawami zawodowymi

pracowników kultury i sztuki, troszczyć się o rozwój muzyki, teatru i literatury.

Następnie rozporządzenie określa zadania ministerstwa w dziedzinie filmowej, jak: pilnowanie tradycji realistycznej filmu niemieckiego, troska o tematykę, poziom artystyczny i techniczny filmów, planowanie rozwoju kinematografii.

Dla upowszechnienia kultury ministerstwo będzie popularyzowało w masach pracujących dorobek nauki niemieckiej; w tym celu wspomagać będzie kluby i domy kultury, w szczególności zaś pracę kulturalną na wsi; obejmie opiekę nad sztuką ludową, wreszcie zajmie się muzeami regionalnymi.

Do dalszych zadań Ministerstwa Kultury należy troska o świeży dopływ sił artystycznych, opieka nad szkolnictwem artystycznym i utrzymywanie kontaktów kulturalnych z Niemcami zachodnimi i zagranicą.

Rozporządzenie o utworzeniu Ministerstwa Kultury weszło w życie z dniem 7 stycznia 1954 r.

Z okazji utworzenia Ministerstwa Kultury premier Otto Grotewohl wygłosił na Radzie Ministrów przemówienie, w którym scharakteryzował politykę kulturalną NRD, założenia kultury niemieckiej i zadania Ministerstwa Kultury.

Utworzenie Ministerstwa Kultury uzasadnił Grotewohl faktem rozwoju życia narodowego NRD i związanym z nim wzrostem potrzeb kulturalnych narodu. Politykę kulturalną kraju — powiedział Grotewohl — określa charakter państwa. Z tego faktu wynikają poważne konsekwencje. NRD jest krajem wielkich przemian społecznych, rozwoju gospodarczego, krajem rozwoju nauki, oświaty i kultury. Rozwój tych elementów wymaga szczególnego wysiłku. NRD jest krajem demokracji i pokoju, toteż w założeniach niemieckiej kultury tkwi głęboka zasada walki z tym wszystkim, co służy wojnie. Polityka kulturalna Niemiec służy człowiekowi pokój. NRD dwie te zasady uważa za bezkompromisowe.

Dla wykonania tych zasad i założeń polityki kulturalnej potrzebne było stworzenie nowej organizacji, aparatu, który

by ujął całokształt spraw kulturalnych w swe ręce. Rolę tę spełnić ma właśnie nowo utworzone Ministerstwo Kultury. Tutaj scharakteryzował Grotewohl zadania nowego ministerstwa.

Uznając wielkie zasługi jednego z wybitnych patriotów niemieckich J. R. Bechera, Rada Ministrów mianowała go ministrem nowego resortu, a jego zastępcami: Apelta, zasłużonego na polu wydawniczym pracownika i działacza, oraz Abuscha, zasłużonego na polu organizacji życia naukowego Republiki.

Uchwałę o utworzeniu Ministerstwa Kultury powzięła Rada Ministrów na posiedzeniu, w którym wzięli udział najwybitniejsi przedstawiciele życia kulturalnego NRD, czym rząd chciał podkreślić, jak wielkie znaczenie przywiązuje do życia kulturalnego w Republice.

Rozwój nauki i badań naukowych w NRD. Agencja ADN opublikowała pod koniec stycznia obszernie sprawozdanie o pracy i dorobku nauki niemieckiej w NRD, a w szczególności w zakresie nowych przedsięwzięć badawczych.

Na r. 1954 przekazano uniwersytetom, wyższym szkołom technicznym i instytutom 1800 zadań badawczych z zakresu nauk przyrodniczych i społecznych. W porównaniu z 1953 r. zadania wzrosły o 50⁰/. Do zadań tych przywiązuje się szczególną wagę, ponieważ umożliwiają one dalszy rozwój nauki, techniki i wzrost produkcji we wszystkich dziedzinach życia.

Niezależnie od tego przekazano ośrodkom nauki szereg dalszych zadań badawczych, dotyczących innych odcinków życia gospodarczego, jak opracowania planu oszczędnej gospodarki drewnem, badań geologicznych, badań nad lepszą hodowlą zwierząt, prac w zakresie właściwości metali, działania motorów spalinyowych, lepszej organizacji kontroli maszyn w przemyśle tekstylnym i poprawy produkcji w przemyśle chemicznym.

Poza tym przewiduje się: wydanie dokumentów i materiałów, opracowanie podręcznika do dziejów narodu niemieckiego, kontynuowanie badań onomastycz-

nych słowiańsko-niemieckich w krajach Republiki, prace nad normalizacją języka ogólnoniemieckiego; poczyniono starania, aby w pracy tej wzięli udział uczeni z Niemiec zachodnich.

Wyznaczono także zadania badawcze zmierzające do opracowania: podręcznika dla szkół pedagogicznych, metody nauczania i pracy zespołowej naukowców.

Przewiduje się rozwój specjalnego wyższego szkolnictwa dla zapewnienia nauce i gospodarce nowych kadr naukowych i technicznych, mianowicie dla rolnictwa, medycyny, budowy maszyn, elektrotechniki, budownictwa, handlu, finansów i nauczania.

O nakładach państwowych na rzecz szkolnictwa wyższego świadczy suma 80,5 milionów DM, wydatkowana na odbudowę uniwersytetu Humboldta w Berlinie, który został w czasie wojny zniszczony w 50%. Dla porównania ze stosunkami panującymi w tej dziedzinie w Niemczech zachodnich wystarczy powiedzieć, że na odbudowę zniszczonego uniwersytetu w Würzburgu wyasygnowano w latach 1948—1952 zaledwie 9,98 milionów DM, gdy w rzeczywistości potrzeba 30 milionów DM.

Wyrazem troski rządu o rozwój oświaty jest opieka nad nauczycielami i młodzieżą akademicką; opieka ta wyraża się przede wszystkim w odpowiednio wysokich uposażeniach sił profesorskich, w stypendiach asystenckich, w udzielaniu premii i odznaczeń oraz w zapewnianiu emerytur.

Aby utrzymać jak najwyższy poziom nauki, w życie nauki Republiki wprowadzono szeroko stosowaną praktykę wymiany poglądów między uczonymi, do tego celu służą konferencje i narady; poza tym utrzymuje się ściśle kontakty z kołami naukowymi w Niemczech zachodnich. W samym tylko 1953 r. wyjechało do Niemiec zachodnich 1000 profesorów, docentów i asystentów. Uczeni NRD biorą udział w konferencjach naukowych zagranicą.

Wydatki państwa na jednego studenta wynosiły w ubiegłym roku 6,200 DM, co stanowi poważny wzrost nakładów w po-

równaniu z dawnymi latami. Studiowało w wyższych uczelniach 74 tysiące osób.

Niezależnie od głównych nakładów państwa istnieje szereg stypendiów i funduszy stypendialnych dla osób wydajnie pracujących naukowo. Dzieciść tysięcy młodych pracowników kształci się sposobem korespondencyjnym w 63 różnych kierunkach naukowych.

Udział młodzieży w odbudowie NRD.

W dn. 4 lutego r. ub. opublikowano w NRD V zarządzenie o wykonaniu ustawy z dn. 8 lutego 1950 r. o udziale młodzieży w odbudowie NRD i prawach młodzieży w szkole, w pracy zawodowej, w sporcie i prawach jej do wypoczynku. Zarządzenie to ukazało się na wniosek Rady Centralnej Wolnej Młodzieży Niemieckiej.

Zarządzenie zapewnia młodzieży dalszą inicjatywę w sprawach zmierzających do utwierdzenia praw i rozwoju kształcenia zawodowego, społecznego i wyrobienia kulturalnego w ośrodkach życia gospodarczego i w miejscach jej pracy, zapewni udział brygad młodzieżowych w kontroli pracy.

Blższe postanowienia, dotyczące dalszych praw młodzieży do zawodowego wykształcenia, określają co następuje: na r. 1954 ustala się 194 tysiące praktyk dla młodzieży, na pomoce naukowe dla niej asygnuje się w tym roku 42,3 milionów DM, na szkolenie zawodowe młodzieży przeznaczą się 416,9 milionów DM, na budowę nowych szkół i ośrodków szkolenia zawodowego — 56 milionów DM.

Zarządzenie zapewnia młodzieży udział w naradach produkcyjnych i opracowywaniu planów produkcyjnych w przedsiębiorstwach, w których ona pracuje; przedsiębiorstwa zobowiązano do zaangażowania do pracy tej młodzieży, która odbyła w nich naukę zawodową i praktykę; polecono im utworzyć w miejscach pracy zawodowe kluby młodzieżowe; na ten cel asygnuje się w r. 1954 sumę 709 tysięcy DM.

Na akcję współzawodnictwa młodzieży w rozwoju kulturalnym wyasygnowano na r. b. 150 tysięcy DM.

W trosce o poprawę ochrony zdrowia zarządzenie zobowiązało Ministerstwo Zdrowia do polepszenia opieki zdrowotnej nad młodzieżą, a zainteresowane instytucje do wzmożonego kształcenia kadr lekarzy (i personelu pomocniczego) zajętych w służbie zdrowia dla młodzieży.

Zarządzenie przewiduje sumę 66 milionów DM jako fundusz inwestycyjny na zorganizowanie w uniwersytetach i w wyższych szkołach technicznych tysiąca nowych miejsc w salach wykładowych i w miejscach praktyk w internatach itp. W 1954 r. ma być otwartych 8 nowych wyższych szkół zawodowych.

Na dalszy rozwój szkolnictwa i rozbudowę urzędów dla przedszkoli i pozaszkolnych ośrodków młodzieżowych asygnuje się: na pomoc naukową 860,5 milionów DM, na internaty 20,4 mil. DM, na ośrodki opieki dla dzieci pracujących 166,6 mil. DM. Ogólna suma przeznaczona na utrzymanie ośrodków opieki nad młodzieżą i dziećmi wyniesie 114 mil. DM. Poza tym 54 mil. DM wyasygnuje się na urządzenia nowych miejsc w szkołach ogólnokształcących, a 45,5 mil. DM na akcję żywienia.

Na cele sportowe i wychowanie fizyczne młodzieży przewiduje się sumę 77 mil. DM, a na akcję letnią 39,6 mil. DM.

Ostatnia część zarządzenia dotyczy inwestycji przeznaczonych na rozszerzenie urzędów kulturalnych, zabawowych i sportowych dla dzieci w czasie wolnym od zajęć szkolnych. Zarządzenie to dotyczy organizacji imprez, wakacji, placów zabaw, sprawy teatru dla dzieci, organizacji klubów dziecięcych, akcji wydawniczej literatury dla dzieci, wystaw dzieł i pracy dziecięcej, sprawy filmu i tworzenia ośrodków życia dla dzieci.

Z okazji czwartej rocznicy ogłoszenia ustawy o prawach młodzieży do udziału w odbudowie Republiki Walter Ulbricht dokonał na wielkiej masowce młodzieży w Berlinie przeglądu dorobku NRD na odcinku młodzieżowym. W przemówieniu swym wskazał on na wielkie różnice w sytuacji młodzieży w Niemczech zachodnich i w Niemieckiej Republice Demo-

kratycznej, szczególnie zaś w dziedzinie wychowania.

W samym tylko 1953 r. rząd NRD wyasygnował stypendiów dla młodzieży na sumę 250 milionów DM. W tym czasie stworzono 20 000 nowych praktyk, zawodowe wykształcenie otrzymało 1 170 000 młodych mężczyzn. Młodzież niemiecka w NRD korzysta z 11 000 klubów, 80 domów pionierów i 1 100 klubów młodych agronomów.

Wysokość inwestycji rządowych świadczy najlepiej, jak wielką troską Niemiecka Republika Demokratyczna otacza młodzież.

Ludowe wydawnictwo klasyków literatury. W związku z odbytą w listopadzie 1953 r. w Lipsku konferencją wydawniczą toczyła się na łamach prasy NRD dyskusja na temat dalszej akcji wydawniczej. M. in. *Tägliche Rundschau* rozpoczęła w tym roku publikacje cyklu artykułów o zamierzeniach wydawniczych poszczególnych instytucji. Dotychczas opublikowane artykuły dają bardzo obszerny przegląd planów wydawniczych na r. 1954 i na lata najbliższe.

Koła kulturalne wielokrotnie się domagały w prasie wydania dzieł literatury klasycznej; na istnienie potrzeb z tej dziedziny zwrócono również uwagę na wspomnianej konferencji w Lipsku.

Jak sprawy te przedstawiają się na jednym tylko odcinku wydawniczym, zobrazował lutowych w numerach *Tägliche Rundschau* Hermann Werner Kubsch, pisząc o ludowym wydawnictwie klasyków literatury Waltera Victora w Turynii. W 1949 r. Victor wydał książkę „Goethe-Lesebuch für unsere Zeit“, zawierającą wybór dzieł poety. Do dziś nakład tego wydawnictwa osiągnął 135 000 egzemplarzy. Następnie Victor wydał Lessinga i Heinego w nakładzie, który osiągnął dotychczas od 60 000—90 000 egzemplarzy. Wydawnictwo to uzyskało w NRD wielkie uznanie. Wartość tego rodzaju wydawnictwa zasadza się na tym, że wydawca zaopatruje wybór prac poszczególnych autorów we wstępy, objaśnienia, życiorysy autorów, następnie

w tablice chronologiczne, ilustrujące epokę, ludzi, zjawiska, zagadnienia polityczne, społeczne, prądy umysłowe itd. Książki są bogato wyposażone w szatę graficzną, w ilustracje, portrety autorów, fotografie listów, dokumentów itd. Prawie każda książka liczy ok. 500 stron. Nowe wydania są często opracowywane przez krytyków i historyków literatury.

Do końca 1953 r. wydano już 19 tomów tego wydawnictwa, a przewiduje się publikację jeszcze 30. Między innymi wydano dotychczas dzieła Niemców: Schillera, Herdera, Kellera, Kleista. Bettiny von Arnim, Fostera i Tucholskiego; z literatury obcej wydano m. in.: Tołstoja, Bielińskiego, Gorkiego, Mickiewicza, Sałtykow-Szczedrina, Szekspira i Diderota.

H. W. Kubsch ma co prawda zastrzeżenia pod adresem krytyków i historyków literatury za wstępy i objaśnienia nie odpowiadające jeszcze wymogom współczesnym, mimo to uważa, że wydawnictwo spełniło już ogromną rolę w popularyzacji niemieckiej i obcej literatury klasycznej w NRD, zwłaszcza że ogólny nakład wszystkich dotychczas wydanych tytułów wynosi imponującą liczbę 600 000 egzemplarzy.

Sprawy książki w Niemczech zachodnich. Przewodniczący reńsko-westfalskiego związku wydawców i księgarzy, dokonując przeglądu sytuacji ruchu wydawniczego w Niemczech zachodnich, stwierdził charakterystyczne zjawisko, mianowicie, że nabywa się tam co drugą książkę na kredyt. Mimo że w 1953 r. wzrosły w porównaniu z rokiem poprzednim obroty handlowe wydawnictw, powszechnie stosowana praktyka nabywania książek na kredyt sprawiła, że sytuacja księgarstwa jest poważna. Jeżeli np. w handlu detalicznym w Niemczech zachodnich zakupy na kredyt wynoszą 15% całego obrotu, to w księgarstwie wynoszą one aż 49%. Jest rzeczą charakterystyczną, że nie nabywa się w Niemczech zachodnich na kredyt książek o tematyce rewizjonistycznej, ale z zakresu literatury naukowej i pięknej.

Stosunki kulturalne pomiędzy NRD i Niemcami zachodnimi. Pomimo czynionych przez rząd adenauerowski trudności współpraca kulturalna pomiędzy NRD a Niemcami zachodnimi rozwija się nieustannie. Pod koniec ub. r. dyskutowano w prasie NRD z filmowcami z Niemiec zachodnich nad wymianą filmów obu części kraju. W tym samym czasie prowadzono rozmowy o nawiązanie współpracy ogólnoniemieckiego związku śpiewaków w Niemczech zachodnich z komitetem do spraw ruchu śpiewaczego w NRD. W styczniu br. zjechał z Niemiec zachodnich szereg artystów operowych do demokratycznego Berlina na gościnne występy w Państwowej Niemieckiej Operze. W tym samym czasie artyści filmowi, sceniczni i radiowi z Berlina zachodniego odwiedzili teatry demokratycznego Berlina. Organizowane w obu częściach kraju wystawy plastyków z reguły zasilane są dziełami artystów z całych Niemiec.

Senat akademicki uniwersytetu w Halle ustalił już skład delegacji do podjęcia rozmów w sprawie współpracy kulturalnej pomiędzy NRD a Niemcami zachodnimi, zgodnie z propozycjami rządu NRD złożonymi Republice Związkowej.

Współpraca kulturalna NRD z zagranicą. W grudniu ub. r. wyjechał do Chin na gościnne występy państwowy zespół tańca i śpiewu NRD. Zespół ten przygotowano do wyjazdu po długim okresie prac i prób. W programie zespołu znajdują się m. in. tańce ludowe, pieśni i muzyka. Przed wyjazdem zespołu z NRD wystąpił on w Berlinie, gdzie go uroczystie pożegnano.

W styczniu udała się do Bułgarii delegacja NRD dla podpisania opracowanego już przedtem planu współpracy kulturalnej obu krajów na r. 1954.

W państwowym muzeum sztuk pięknych w Rydze otwarto wystawę ku czci Albrechta Dürera. Wystawa obejmuje 150 reprodukcji dzieł wielkiego mistrza.

W dniach od 9 XI do 8 XII 1953 r. przebywała w NRD rządowa delegacja czechosłowacka dla omówienia planu współpracy kulturalnej pomiędzy obu

krajami. W wyniku rozmów podpisano umowę na r. 1954.

W dn. 5 XII 1953 r. otwarto w Galerii Narodowej w Berlinie wystawę malarstwa i rzeźby rumuńskiej, obejmującą 50 dzieł artystów rumuńskich.

Szczególnie rozwija się współpraca kulturalna pomiędzy NRD a Związkiem Radzieckim, który okazuje dużo zainteresowania kulturą narodu niemieckiego. Od czasu rewolucji październikowej wydano w Związku Radzieckim 283 dzieła niemieckich pisarzy w 34 milionach egzemplarzy.

Na zakończenie miesiąca przyjaźni niemiecko-radzieckiej zorganizowano w grudniu 1953 r. wyjazd do Związku Radzieckiego szeregu muzyków niemieckich z NRD na tournée koncertowe. Odwiedzili oni m. in. Moskwę, Leningrad, Tbilisi i Erywań, stolicę Armenii. W tym samym czasie gościła w NRD delegacja artystów radzieckich, odbywając tournée artystyczne po całym kraju.

Zorganizowany w Polsce w dn. od 6 do 13 XII 1953 r. tydzień postępowej kultury niemieckiej wywołał żywe zainteresowanie opinii niemieckiej w NRD.

W okresie tego tygodnia przebywała w Polsce delegacja 16 wybitnych naukowców, pisarzy, dziennikarzy i artystów. Prasa Republiki informowała swych czytelników o przebiegu tygodnia w Polsce.

Tägliche Rundschau opublikowała m. in. artykuł znanego pisarza polskiego Romana Karsta na temat 100 lat przyjaźni między narodami — polskim i niemieckim. *Neues Deutschland* zrelacjonowała jeden z numerów *Przeglądu Kulturalnego*, poświęconego literaturze niemieckiej w Polsce. W r. bież. ukaże się w Polsce 29 tłumaczeń dzieł literatury niemieckiej w ogólnym nakładzie 434 000 egzemplarzy.

Prasa NRD poświęciła wiele miejsca sprawie przekazania przez rząd polski Republice stu dzieł niemieckiego malarstwa, w szczególności zaś przebiegowi samej uroczystości przyjęcia przez Republikę obrazów w dn. 19 XII 1953 r. W szeregu pism ukazały się reprodukcje obrazów. Prasa szeroko zrelacjonowała zorganizowaną wystawę przekazanych dzieł w Pergamon-Museum w Berlinie pod nazwą: „Niemieckie malarstwo — dar przyjaźni narodowi niemieckiemu od narodu polskiego“. Do końca stycznia br. zwidziło tę wystawę 12 000 osób.

Ze sprawozdań życia kulturalnego NRD ostatnich miesięcy wynika, że współpraca kulturalna polsko-niemiecka rozwija się coraz bardziej. Dowodem tego są wzajemne wizyty uczonych i serdeczne przyjęcia artystów niemieckich w Polsce, a polskich w NRD, zwłaszcza śpiewaków operowych i muzyków.

Edward Serwański